

Ebre

Ramon Sánchez Cases mostra la documentació que ha recollit al llarg dels anys, a casa seva a Flix. FOTO: JOAN REVILLAS

Memòria històrica

‘Vull que les restes del meu pare surtin del Valle de los Caídos i descansin a Flix’

Ramon Sánchez Cases lluita per recuperar la història de José Sánchez Grau, mort durant la batalla de l'Ebre i que la família va desconèixer durant 70 anys on havia estat enterrat

MARIBEL MILLAN LÓPEZ
FLIX

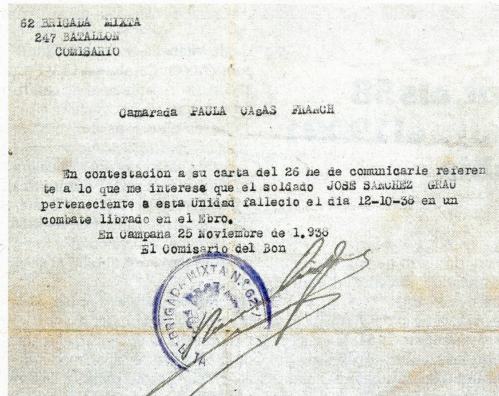
El flixanec Ramon Sánchez Cases té un record vague del seu pare, José Sánchez Grau. Va morir en combat a la batalla de l'Ebre quan ell tenia poc més de 4 anys. Ara, amb 85, lluita per recuperar la seva història i retornar a Flix les seves restes, dipositades al Valle de los Caídos.

La família Sánchez Cases va estar 70 anys sense saber on estava enterrat el pare. Iúnic que sabien era que havia mort en un punt indeterminat de la Terra Alta durant la batalla de l'Ebre, el dia 12 d'octubre de 1938. Tenia 33 anys. «Feia temps que no sabíem res d'ell i la mare va enviar una carta preguntant», explica al Diari. Ramon guarda el document en què el comissari

del 247 batalló de la 62 brigada mixta va contestar Paula Casas Franch, comunicant-li la mort del seu marit, però sense concretar on estava enterrat.

No va ser fins l'any 2008 que el seu fill va poder conèixer el destí de les restes del pare. Inicialment enterrat en una fossa al cementiri de Gandesa, l'any 1959 va ser traslladat al Valle de los Caídos, com tants d'altres milers de morts durant la guerra, «sense cap coneixement ni molt menys consentiment» dels familiars.

Després de demanar ajut a la Generalitat, Ramon Sánchez va poder disposar fa una dècada dels documents de Patrimoni Nacional i de l'Arxiu Militar de Guadalajara que així ho acrediten. Segons s'hi detalla, José Sánchez Grau es troba des del 28 de març de 1959, en el co-

Carta amb què es va informar la família de la mort del pare.

FOTO: JOAN REVILLAS

Les frases

«Ens van passar per damunt, sense miraments»

«Després de tants anys, encara em sento perdedor»

Ramon Sánchez Cases

lumbari 1.377, segon pis cripta dreta, i està inscrit amb el número 7.349 al llibre d'inhumacions del Valle de los Caídos.

Dues visites al Valle

Al llarg de la seva vida, Ramon ha estat en dues ocasions al fins fa poc mausoleu de Franco. Una abans que hi trasllessin les restes del seu pare, «el 1956 amb l'Orfeó de Flix, durant el dia de Tarragona», i un altre cop «ja als anys seixanta», com a «enllaç sindical» de la «fàbrica», indústria química emblemàtica de Flix on va treballar 40 anys. «No sabia que estava allí. Durant setanta anys, que es diu aviat, no vam saber res. És una vergonya. La meua mare sempre deia que volia saber on estava enterrat per 'recuperar els ossos' i portar-los a Flix, però va morir el 1995 sense que això fos possible. Ara intentaré complir la seva voluntat».

Amb aquest objectiu, després de la recent exhumació de Franco (que va seguir amb molt interès), Ramon Sánchez s'ha posat de nou en contacte amb la Generalitat, per demanar assessorament dels passos que haurà de seguir.

L'any 2016 també es va fer la prova d'ADN per al registre del programa d'identificació genètica de la Guerra Civil.

Memòria

«Recordo poques coses del pare. Va ser peó agrícola i durant un poc temps va treballar a la fàbrica. Moltes vegades portava gorra i un caliqueny a la boca. I no sé perquè, tinc molt present un dia que em portava al braç», comenta.

José Sánchez Grau era d'Esquerra Republicana, com bona part de la família. «Alguns es van haver d'exiliar a França i un tiet va morir a Mauthausen», detalla Ramon. Durant la guerra, ell, amb la mare i els seus dos germans (una germana petita va morir amb sis anys), van fugir de Flix i van arribar caminant fins a l'Hospitalet de Llobregat. «Ho vam passar malament durant la guerra i també després», ja que «tot era molt difícil» per a les vídues del bàndol perdedor.

«Ens van passar per damunt, sense miraments. Teniem por i d'alguna manera he viscut tota la vida amb aquesta por. Després de tants anys, encara em sento perdedor», lamenta.